

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Janusz Kaspryszyn

Sędziowie: SSA Aleksandra Marszałek (spr.)

SSA Sławomir Jurkowicz

Protokolant: Małgorzata Kurek

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2014 r. we Wrocławiu na rozprawie
sprawy z wniosku **Dyrektora Zakładu Karnego w G**
z udziałem **M G** i Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w **W**
o uznanie za osobę stwarzającą zagrożenie
na skutek apelacji uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w **J**
z dnia marca 2014 r. sygn. akt

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1997r., nr 102, poz. 643 z późniejszymi zmianami) zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z następującym pytaniem prawnym:

- czy art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24) jest zgodny z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,
- czy art. 14 ust. 2 i 3 wskazanej ustawy jest zgodny z art. 41 ust. 1 i 42 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji,

- czy art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze wskazanej ustawy jest zgodny z art. 177 Konstytucji RP;

2. na podstawie art. 27 pkt 2a ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym zgłosić udział przedstawiciela Sądu przedstawiającego pytanie prawne w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w osobie sędziego Sądu Apelacyjnego Janusza Kaspryszyna.

UZASADNIENIE

Powyższe pytanie powstało na tle następującego stanu faktycznego:

Uczestnik M G odbywał karę pozbawienia wolności za czyny z art. § k.k. i § k.k. oraz karę pozbawienia wolności za czyny z art. § k.k., § k.k., § k.k., art. § k.k. Kary te odbywał w Oddziałach Terapeutycznych dla: skazanych uzależnionych (.04.2011 – . 08. 2011), skazanych z zaburzeniami psychicznymi (.11.2011 – .08.2012), skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo (.02.2013 – .02.2014). W dniu lutego 2014 r. po odbyciu kary opuścił Zakład Karny w G Dyrektor tego Zakładu wnioskiem z dnia stycznia 2014 r. wniósł na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innej osoby (DZ.U. 2014 r., poz. 24) o uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie Powołał się m. in. na opinię psychologiczną sporządzoną w trakcie pobytu uczestnika w Zakładzie Karnym.

W toku postępowania sądowego sporządzona została przez dwóch biegłych psychiatrów i biegłego psychologa opinia, w której, po jednorazowym badaniu, stwierdzili, że uczestnik jest osobą z zaburzeniami osobowości typu , prawdopodobnie występują u niego

, a zaburzenia te mają taki charakter i nasilenie, że zachodzi bardzo wysokie prawdopodobieństwo, że popełni w przyszłości czyn zabroniony z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej.

Sąd Okręgowy w J w sprawie postanowieniem z dnia marca 2014 r. orzekł zgodnie z wnioskiem, to jest uznał M G za osobę

stwarzającą zagrożenie i nakazał umieścić go w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym.

Uczestnik wniósł apelację od powyższego orzeczenia do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. W toku rozpoznania apelacji sformułowano niniejsze pytanie. Odpowiedź na nie ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy . Może wyjaśnić podstawowe zagadnienia, a mianowicie czy zawarte w ustawie przesłanki, w ocenie pytającego Sądu nieostre i nieprecyzyjne, dają podstawy do jej stosowania i orzekania wobec uczestnika przewidzianych w niej sankcji, prowadzących do naruszenia konstytucyjnych wolności.

Oдноśnie do art. 1 ust. 1 ustawy:

Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy (druk sejmowy 1577) miała ona dotyczyć zaburzonych psychicznie sprawców najgroźniejszych przestępstw, którzy nadal (po odbyciu kary) stanowią zagrożenie dla społeczeństwa z uwagi na charakter lub nasilenie zaburzeń. Art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innej osoby (DZ.U. 2014 r., poz. 24) określa podmiotowy zakres ustawy, czyli krąg osób, wobec których stosowane mogą być przewidziane w niej środki (nadzór prewencyjny lub umieszczenie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym). Wskazane w powołanym przepisie przesłanki tworzą jednak bardzo szeroki krąg podmiotów, które mogą nią być objęte i nie zawierają jakiegokolwiek konkretyzacji, która pozwalałaby na prawidłowe a nie intuicyjne stosowanie przepisów ustawy. Mówią bowiem o osobach odbywających karę pozbawienia wolności, bez jakiegokolwiek jej określenia czasowego, w systemie terapeutycznym, również nie uściślając powodu, z którego system ten był zastosowany, u których występowały zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnej, a zaburzenia te stwarzają, co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą o górnej granicy co najmniej 10 lat. Zwraca uwagę szeroki i praktycznie nieograniczony krąg czynów przeciwko wyliczonym w ustawie dobrom, a nade wszystko wprowadzone kryterium prawdopodobieństwa z niedookreślona cechą „wysokie”. Ustawa dotyczy więc osób, które odbywają lub odbyły karę pozbawienia

wolności, jednak po spełnieniu przesłanek z art. 1 mimo zakończenia kary nie odzyskują wolności lub nie odzyskują jej w pełni. Nie ulega więc wątpliwości, że omawiana ustawa wprowadza możliwość istotnego ograniczenia lub pozbawienia wolności osobistej osób, które zostały, czy mogą zostać nią objęte.

Art. 41 ust. 1 Konstytucji zapewnia każdemu nietykalność osobistą i wolność osobistą, a ograniczenie lub pozbawienie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie. Z kolei art. 31 ust. 3 Konstytucji stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Jednak, by takie ustawowe ograniczenie mogło być wprowadzone w życie i stosowane przez wskazane ustawą organy, musi spełniać kryteria prawidłowej legislacji, o której niejednokrotnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. I tak w wyroku z 20 maja 2014 r. (SK 13/13, OTK – A 2014/5/54) wskazano, że na ustawodawcy ciąży obowiązek tworzenia przepisów spełniających wymaganie określoności. W szczególności przepis ograniczający konstytucyjne wolności lub prawa powinien być sformułowany w sposób pozwalający jednoznacznie ustalić, kto i w jakiej sytuacji podlega ograniczeniom i być na tyle precyzyjny, by zapewniona była jego jednolita wykładnia i jednolite stosowanie. Wskazano, na trzy kryteria: precyzyjność regulacji prawnej, jasność przepisu, legislacyjna poprawność przepisu. Precyzyjność regulacji to możliwość dekodowania z przepisów jednoznacznych norm prawnych za pomocą reguł interpretacyjnych przyjmowanych na gruncie określonej kultury prawnej (wyrok TK z 28 października 2009 r., sygn. Kp 3/09).

Omawiany przepis nie daje możliwości takiego, jak opisano w orzeczeniu, jego stosowania.

Oдноśnie do art. 14 ust. 2 i 3 i art. 15 ustawy:

Powyższe uwagi dotyczące precyzyjności regulacji są aktualne także w zakresie uzasadnienia odnośnie do pytania dotyczącego art. 14 ust. 2 i 3 i art. 15. Zgodnie z pierwszym z powołanych przepisów sąd orzeka o zastosowaniu nadzoru prewencyjnego wobec osoby stwarzającej zagrożenie, jeżeli charakter stwierdzonych zaburzeń psychicznych lub ich nasilenie wskazują, że zachodzi

wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego, o jakim mowa w art. 1 ust. 1 pkt 3, zaś, gdy prawdopodobieństwo jest bardzo wysokie orzeka o umieszczeniu w Ośrodku. Sąd wydaje przy tym postanowienie o uznaniu osoby objętej wnioskiem za stwarzającą zagrożenie, lub w razie uznania wniosku za bezzasadny, o uznaniu osoby objętej wnioskiem za taką, która nie stwarza zagrożenia.

W omawianych przepisach użyte, więc zostały typowe zwroty niedookreślone: wysokie i bardzo wysokie prawdopodobieństwo, które po pierwsze pozwalają na zastosowanie wobec osoby objętej postępowaniem opartym na przepisach ustawy ograniczenia lub pozbawienia wolności osobistej, po drugie pozwalają na różnicowanie stosowanych środków. Dalej ocena spełnienia przesłanek ustawy odnosić się ma do prawdopodobieństwa (dużego lub bardzo dużego), czyli również okoliczności nieprecyzyjnej. Prawdopodobieństwo jest, bowiem tylko pewnego rodzaju przewidywaniem, statystyczną możliwością wystąpienia pewnego zjawiska, w sprawie niniejszej przypuszczeniem najpierw biegłych, a potem korzystającego z opinii biegłych Sądu, o możliwym dalszym nagannym w świetle przepisów prawa karnego zachowaniu uczestnika postępowania. Ustawa nie zawiera żadnych kryteriów, które pozwalałyby na uznanie prawdopodobieństwa za uzasadniające już jej stosowanie, jak również rozgraniczenie prawdopodobieństwa dużego od bardzo dużego. Dodatkowo ustalić należy nie tylko prawdopodobieństwo (duże lub bardzo duże) nagannego zachowania, ale prawdopodobieństwo zachowania mającego postać czynu zabronionego popełnionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej i do tego zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi, co najmniej 10 lat. Stopień nieprecyzyjności, brak praktycznie jakichkolwiek przesłanek pozwalających na precyzyjne i jednolite orzekanie na podstawie ustawy czyni niemożliwe jej prawidłowe stosowanie. Biegli mają bowiem stworzyć prognozę kryminalnych zachowań uczestnika w przyszłości. Budzi wątpliwości, czy sporządzenie na podstawie jednokrotnego badania, jak w niniejsze sprawie, opinii, która z reguły stanowić będzie podstawę orzekania o *de facto* pozbawieniu lub ograniczeniu wolności na czas nieograniczony, tak by stanowiła ona miarodajną podstawę orzeczenia, jest w ogóle możliwe. Na jej to podstawie również Sąd zamienić się ma w swego rodzaju prognostyka i stwierdzić, że uczestnik stwarza lub nie zagrożenie. Dodać trzeba, że w sporządzonej w sprawie opinii biegli nie wypowiedzieli się co do

przesłanki górnej granicy kary pozbawienia wolności, którą zagrożony jest czyn przewidywany, jako możliwy do popełnienia przez uczestnika. Braku tego stanowiska nie wyjaśnili, można więc tylko wskazać, że okoliczność ta wydaje się wykraczać poza wiedzę specjalną biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie kwestionował w swym orzecznictwie nieprecyzyjność przepisów i np. w wyroku z dnia 11 grudnia 2012 r. (K 37/11, OTK – A 2012/11/133) uznał za niezgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji art. 245 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Postępowania Karnego przez to, że nie wskazuje przesłanki, której zaistnienie uprawnia zatrzymującego do obecności przy rozmowie zatrzymanego z adwokatem, zaś w wyroku z 20 maja 2014 r. (SK 13/13, OTK – A 2014/5/54) za niezgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji i 31 ust. 3 Konstytucji uznał art. 156 § 5 w związku z art. 159 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Postępowania Karnego przez to, że nie określa przesłanek odmowy dostępu do tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają postanowienie prokuratora o zastosowaniu dozoru Policji połączonego z zakazem kontaktowania się z określonymi osobami oraz zakazem przebywania w określonych miejscach. Zawsze, więc, gdy stosowanie ustawy może prowadzić do ograniczenia (pozbawienia) wolności osobistej przepisy powinny być precyzyjne i umożliwiające ich prawidłowe stosowanie.

Ustawa nakłada zaś na Sąd obowiązek wystawiania swego rodzaju świadectw charakterologicznych nie wyjaśniając, jak Sąd ma to zrobić, by orzekać w sposób odpowiadający konstytucyjnemu pojęciu sprawowania wymiaru sprawiedliwości, a nie sprowadzać orzekanie do akceptacji lub nie opinii biegłych stanowiących rodzaj prognozy i niemożliwych do weryfikacji, co do których to opinii nie dano sądowi nawet możliwości zarządzenia sporządzenia ich po obserwacji w zakładzie psychiatrycznym (art. 13 ust. 1 ustawy). Raz jeszcze podkreślić należy, że wydawane przez Sąd orzeczenie o treści określonej omawianą ustawą: o tym, że uczestnik stwarza zagrożenie, lub go nie stwarza, jest orzeczeniem o prognozie, co najwyżej o fakcie, zresztą trudno sprawdzalnym na etapie orzekania, a nie sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2013, poz. 427 tekst jednolity). Sąd rozpoznając sprawę z zasady dokonuje subsumcji określonego stanu faktycznego do konkretnej normy prawnej, oceniając, czy istnieją podstawy do

jej zastosowania. Orzekając zaś w sposób wymagany ustawą zawiera Sąd w postanowieniu psychologiczno – psychiatryczną ocenę uczestnika na przyszłość, co z zasady nie jest rolą organu wymierzającego sprawiedliwość, nie jest też zastosowaniem konkretnej instytucji prawnej wobec uczestnika.

Przedstawiając powyższe wnoszę jak na wstępie.

Zgodność niniejszego odpisu
z oryginałem stwierdzam.
Wrocław, dnia 30.09.2014

z up. Kierownika Sekretariatu
Sekretarz Sądowy
I Wydziału Cywilnego
Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

Maria Perucha